

Yhteenveto parlamentaarisen seurantaryhmän keskustelusta vision toimenpidesuosituksiksi

Parlamentaarinen seurantaryhmä käsitteli kokouksessaan 3.3.2026 korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2040 valmistelua sekä toimenpidesuosistusten luonnosta. Ylijohtaja Sirkku Linna esitteli valmistelun etenemistä ja totesi, että visio on tarkoitus lähettää kommentti/lausuntokierrokselle ohjausryhmän 18.3. kokouksen jälkeen. Toimenpiteet on johdettu vision tavoitteista sekä ohjausryhmän ja parlamentaarisen seurantaryhmän aiemmista lähetekeskusteluista. Seurantaryhmän jäsenet nostivat esiin tarpeen selkeyttää tavoitteiden ja toimenpiteiden välistä yhteyttä.

Keskustelun ja kokouksen jälkeen toimitettujen kirjallisten näkemysten perusteella toivottiin, että dokumentissa olisi aiempaa selkeämpi ja johdonmukaisempi tavoite-toimenpide-ketju. Lisäksi esitettiin, että toimenpiteet tulisi ryhmitellä suoraan vision päätavoitteiden alle ja että tekstiä tulisi tarkentaa sekä yksinkertaistaa siten, että kirjaukset ja niiden vaikutukset avautuvat paremmin. Joitain osin sisältöä pidettiin liian yksityiskohtaisena, toisilta osin liian tulkinnanvaraisena.

Opiskelijoiden hyvinvointi nousi keskustelussa yhdeksi koko valmistelun läpileikkaavista teemoista. Hyvinvointia pidettiin ratkaisevana paitsi opintojen etenemisen ja valmistumisen kannalta, myös koulutustason nostamisen edellytyksenä. Esille tuotiin korkeakoulujen tukipalveluiden riittävä resursointi, hallinnollisen kuormituksen keventäminen, opiskelijoiden toimeentulon ja asumisen turvaaminen sekä opiskeluyhteisöihin kiinnittymisen vahvistaminen. Lisäksi nostettiin esiin toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointi ja mielenterveyspalveluiden kehittäminen jatko-opintovalmiuksien tukena sekä ammatillisen koulutuksen minimiopetusmäärän ja yleissivistävien sisältöjen vahvistamisen tarve. Keskustelussa kuitenkin todettiin, että kysymys on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa, eikä liian syvälle meneviä linjauksia voida tehdä koko koulutusjärjestelmän tai muiden hallinnonalojen osalta.

Korkeakouluun pääsyyn ja koulutustarjontaan liittyen esitettiin tarve lisätä korkeakoulupaikkoja ja varmistaa niiden täysimääräinen resursointi opetuksen laadun turvaamiseksi. Myös hakijasuman purkamista ja siirtymän nopeuttamista kohti korkeakouluopintoja pidettiin tärkeänä. Lisäksi toivottiin vahvaa kirjausta korkeakoulutuksen läpäisyn nopeuttamisesta. Koulutustarjonnan toivottiin paremmin vastaavan osaajatarpeisiin eri aloilla ja eri puolilla maata. Jatkuvan oppimisen rahoituksen ja ohjauksen uudistaminen nousi esiin, ja keskustelussa korostettiin sekä tarvelähtöisyyttä että rahoitusjärjestelmän selkeyttämistä ja tukimuotojen saavutettavuutta.

Toisen asteen ja korkeakoulujen nivelvaihetta koskevassa keskustelussa nousi esiin tarve tarkastella toisen asteen kokonaisuutta laajemmin. Erot ammatillisten ja lukiokoulutuksen valmiuksissa koettiin merkittäviksi, ja toisen asteen rakenteiden sekä ohjauksen kehittämistä pidettiin välttämättömänä korkeakouluvalmiuksien vahvistamiseksi.

Tutkintorakenteiden osalta useissa näkemyksissä kyseenalaistettiin lyhyttutkintojen (EQF 5) käyttöönoton tarve ja vaikutukset korkeakoulujärjestelmässä, kun taas osa parlamentaarisesta seurantaryhmästä puolsi uudenlaisten tutkintojen selvittämistä. Ammattikorkeakoulujen YAMK-tutkintojen työelämävaatimuksen poistamista kannatettiin useissa puheenvuoroissa. Myös tutkintonimikkeiden kehittäminen kansainvälisesti vertailtavaan suuntaan nostettiin esiin, mutta samalla todettiin, että muutosten vaikutukset korkeakoulujärjestelmän rakenteeseen tulee arvioida huolellisesti.

Kansainvälistymisen ja opiskelijaperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen nähtiin keskeisenä tavoitteena. Keskustelussa nousi esiin tarve selkeyttää oleskeluprosesseja, ehkäistä hyväksikäyttöä ja vahvistaa kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumista. Esitettiin, että suomen tai ruotsin kielen opintojen tulisi olla pakollisia kaikille tutkinto-opiskelijoille ja että korkeakoulujen olisi tuettava opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa opintoja yli korkeakoulurajojen selkeämmän siirtohakujärjestelmän avulla.

T&K-toiminnan rahoitus nousi keskustelussa vahvasti esiin erityisesti rahoituksen pitkäjänteisyyden näkökulmasta. Rahoituksen jatkuvuus vuoden 2030 jälkeen nähtiin osana laajempaa ylivaalikautista suunnittelua. Lisäksi esitettiin, että osa T&K-toiminnan rahoitusta tulisi suunnata korkeakoulujen perusrahoitukseen vakauden lisäämiseksi. EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmien merkitys nostettiin esille. Korkeakoulujen rahoitusmallia toivottiin selkeytettävän siten, että painotus kohdistuu vahvemmin korkeakoulujen perustehtäviin.

Alueellisuus nousi yhdeksi keskustelun teemaksi. Korkeakoulutuksen saavutettavuuden ja alueellisen kattavuuden nähtiin olevan olennaisia sekä osaavan työvoiman saatavuuden että aluekehityksen näkökulmasta. Alueiden erilaisuus ja erityistarpeet tulisi huomioida rakenteita suunniteltaessa. Lisäksi toivottiin selkeytystä rakenteellisiin kirjauksiin, jotta vältetään vaikutelmalta valmiista korkeakoulujärjestelmän mallista. Yhtenä ehdotuksena oli selvityksen käynnistäminen uudistamisen vaihtoehtoista.

Digitalisaation ja tekoälyn osalta keskusteltiin kansallisten periaatteiden tarpeesta ja sovellettavuudesta. Esiin nousi kysymys siitä, voivatko periaatteet olla täysin yhtenäisiä, kun korkeakoulujen tilanteet ja profiilit vaihtelevat merkittävästi. Ratkaisuksi ehdotettiin kansallisen tason linjausten määrittelyä, mutta toteutuksen jättämistä korkeakoulujen autonomiseen harkintaan.